

Tisková zpráva

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – únor 2024

- ❖ O vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají dvě pětiny (40 %) českých občanů.
- ❖ Přibližně desetina (11 %) občanů je pro možnost trvalého usazení se ukrajinských uprchlíků zde, dalších šest desetin (60 %) upřednostňuje pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu.
- ❖ Převládá názor, že jsme v ČR přijali více uprchlíků z Ukrajiny, než je země schopna zvládnout (59 %). V tom téměř třetina (32 %) si myslí, že jsme přijali uprchlíků mnohem více a více než čtvrtina (27 %) o něco více, než je ČR schopna zvládnout.
- ❖ Oproti šetření z léta 2023 narostl o 9 procentních bodů podíl lidí přesvědčených, že se daří začleňovat ukrajinské uprchlíky do naší společnosti, na aktuálních 55 %.
- ❖ Podle poloviny občanů (52 %) představují uprchlíci z Ukrajiny problém v kontextu celé ČR, pokud se ale zaměříme na místo bydliště, zde považuje uprchlíky za problematické pouze čtvrtina (24 %) obyvatel.
- ❖ Nejčastěji se s uprchlíky z Ukrajiny setkáváme na veřejných místech, což platí pro naprostou většinu Čechů (87 %). Mezi kolegy, přáteli nebo mezi spolužáky dětí má tyto uprchlíky přibližně vždy pětina obyvatel.

Zpracovali:

Jan Červenka, Monika Kyselá

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V období od konce ledna do první třetiny března roku 2024 Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se postojů české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny. Dotazovaní konkrétně vyjadřovali své postoje k přijímání ukrajinských uprchlíků vzhledem k možnosti jejich trvalého usazení se v České republice a názory na to, zda se daří, nebo nedaří začleňovat ukrajinské uprchlíky do naší společnosti i v jakém kontaktu jsou s uprchlíky z Ukrajiny. Součástí dotazování bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo této situace.

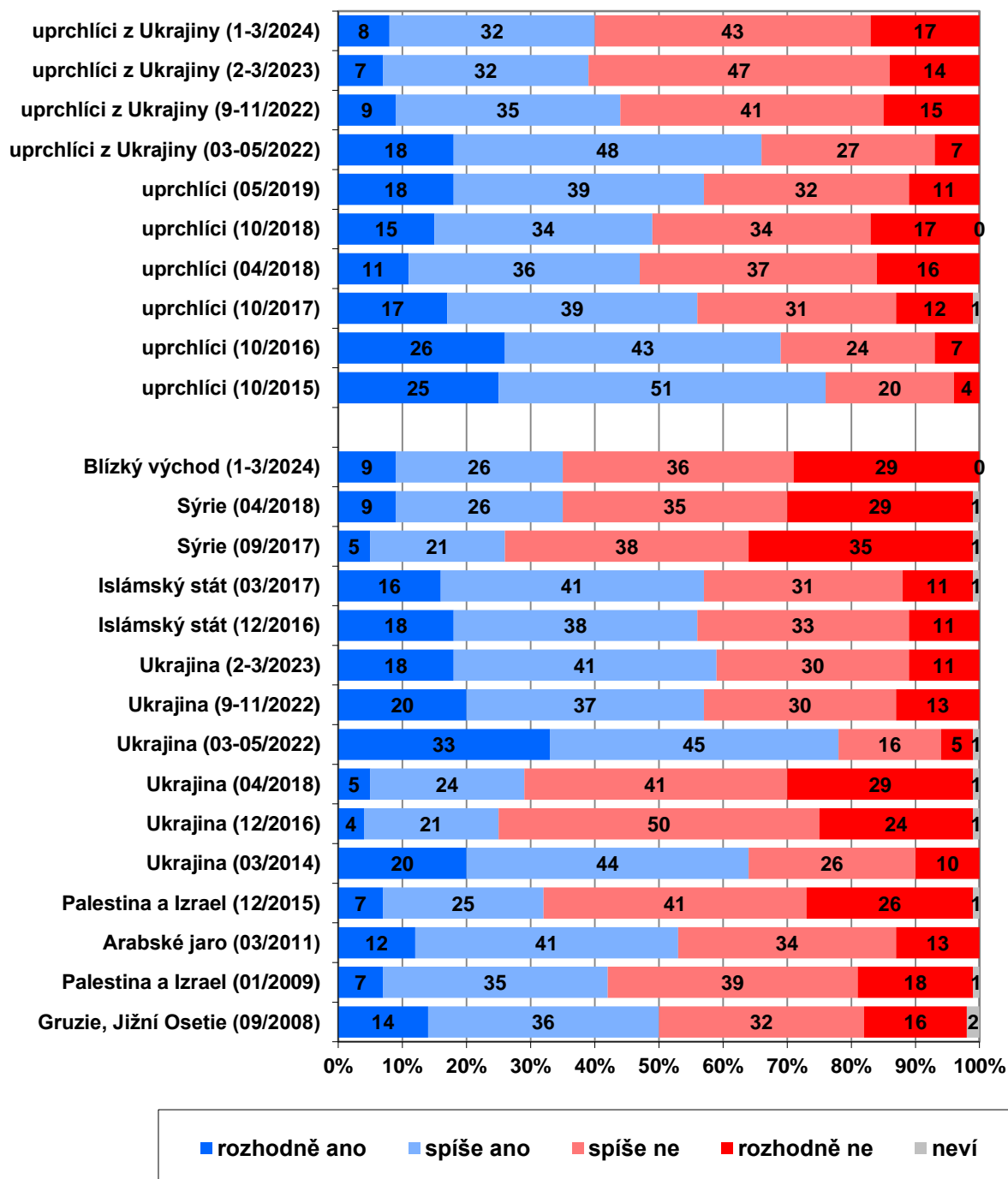
Zájem¹ o aktuální vývoj situace kolem uprchlíků z Ukrajiny se v průběhu uplynulého roku výrazně snižoval, když v období od jara roku 2022, kdy se pohyboval na úrovni dvoutřetinové většiny (66 %), do podzimu, kdy byl zaznamenán na úrovni 44 %, klesl o 22 procentních bodů. Následující šetření realizované v únoru a březnu 2023 pak dokládá, že tento pokles pokračoval i následně, i když už nebyl tak ostrý. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají dvě pětiny (40 %) českých občanů, v tom 8 % rozhodně a 32 % spíše, naopak nezájem vyjádřilo 60 % respondentů, z nichž 17 % se o vývoj dané situace nezajímá rozhodně a 43 % se o něj nezajímá spíše. V porovnání s předchozím výzkumem z jara 2023 se tak zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny drží na stejné úrovni a rozhodný nezájem se navýšil, přičemž se ale nejedná o statisticky významný nárůst. V dlouhodobém srovnání se zájmem o vývoj situace okolo uprchlíků obecně, který v kompletním přehledu nabízí graf 2, je patrné, že po prvotním vzepětí z předloňského jara, které zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny postavilo velmi vysoko i mezi nejrůznějšími událostmi v mezinárodním kontextu, se tento takto specificky orientovaný zájem snížil a dostal se na úroveň, která je nižší, než jaký byl zájem o vývoj situace okolo uprchlíků obecně v letech 2015 až 2019, přičemž tento stav se již v posledním roce nezměnil.

Pokud srovnáme současný zájem o dění kolem uprchlíků z Ukrajiny s jinými událostmi ve světě, vidíme, že je zřetelně nižší ve srovnání se souběžně zjišťovaným zájmem o vývoj situace na samotné Ukrajině. Ve svém maximu pak zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny vesměs převyšoval zájem o jiné události v mezinárodním kontextu a i po

¹ Znění otázky: „Zajímáte se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

svém zaznamenaném propadu nadále převyšuje zájem o vývoj situace v Sýrii nebo na Ukrajině, jak je zaznamenávaly výzkumy v letech 2016 až 2018. Stejně tak převyšuje o 5 procentních bodů deklarovaný zájem o vývoj událostí na Blízkém východě.

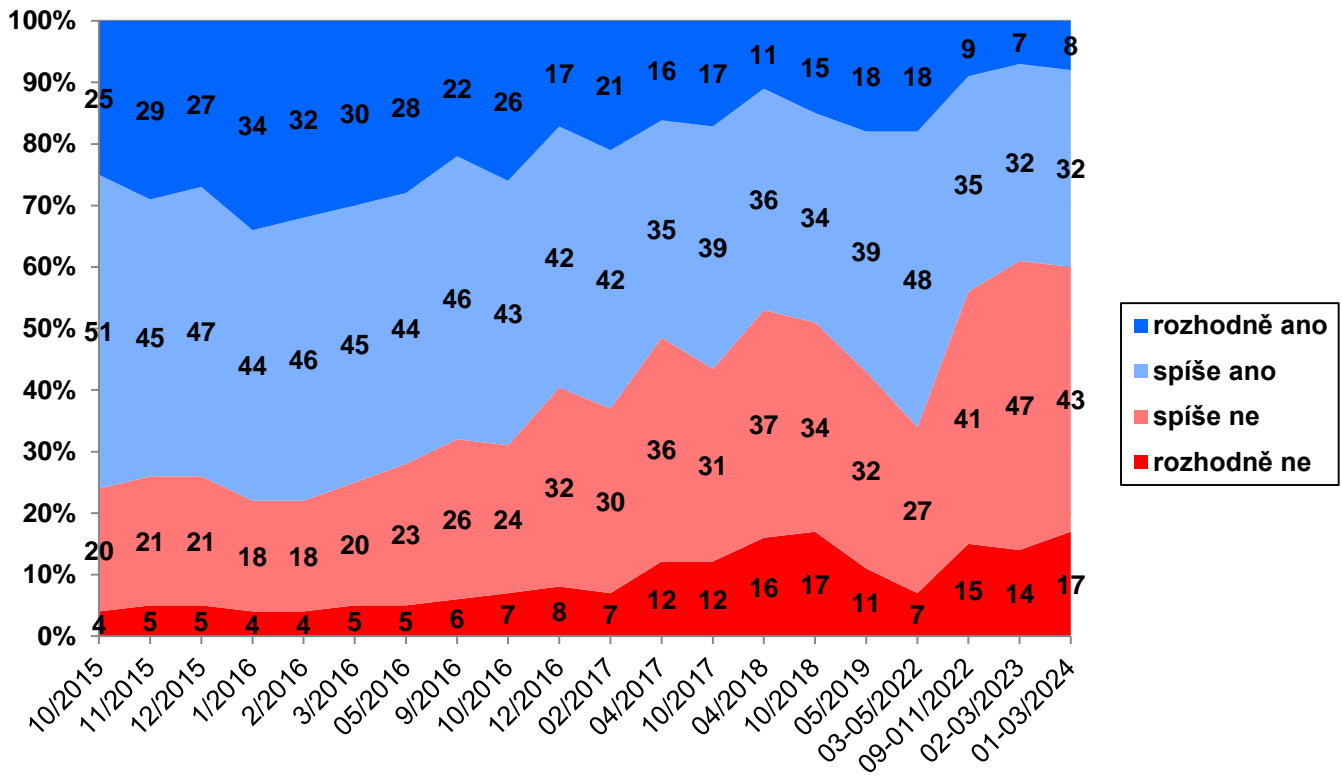
Graf 1: Srovnání zájmu o vybrané události (%)

Pozn.: Otázka pokládaná v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 2: Zájem o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků – časové srovnání (%)

Pozn.: Otázka pokládána v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně. Dopočet do 100 % je tvořen odpovědí „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

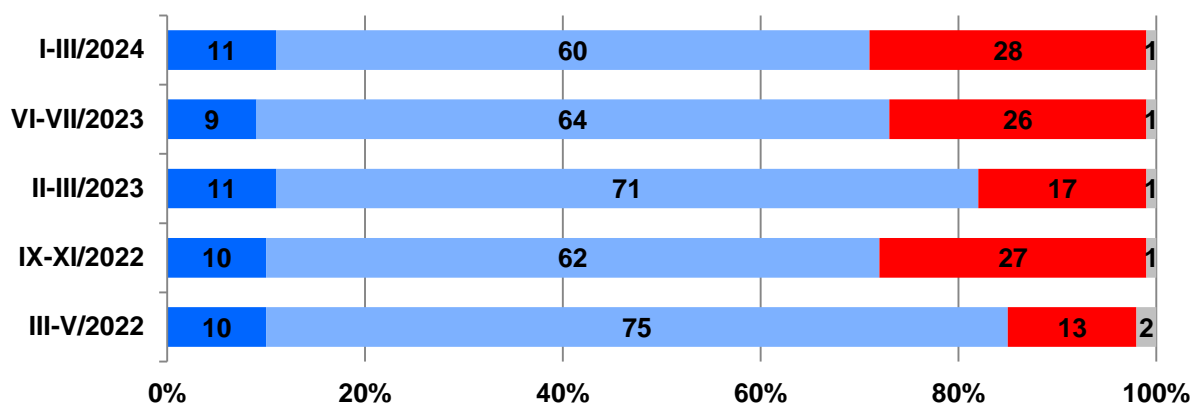
Zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zvyšuje spolu s nejvyšším dosaženým vzděláním a s deklarovaným obecným zájmem o politiku. Velmi silně je pak propojený se zájmem o vývoj situace na Ukrajině. Významně častěji se o situaci uprchlíků nezajímají lidé, kteří uvedli, že v místě jejich bydliště tito uprchlíci nežijí.

Otázka zkoumající postoje k přijímání uprchlíků z Ukrajiny ukázala (viz graf 3), že více než desetina (11 %) občanů je pro možnost trvalého usazení se těchto uprchlíků zde, další tři pětiny (60 %) upřednostňují pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu, jakmile bude takový návrat možný, a více než čtvrtina (28 %) si myslí, že bychom zde uprchlíky z Ukrajiny neměli přijímat vůbec.

Oproti jaru minulého roku jsme přitom již v létě 2023 zaznamenali výrazný nárůst podílu kategorického odmítnutí přijímání uprchlíků z Ukrajiny (o 9 procentních bodů), zatímco ve výzkumu předcházejícím byl posun přesně opačný. Rozložení odpovědí na tuto otázku se tak nápadně přiblížilo tomu, jak na ni dotázaní odpovídali na podzim roku 2022 a setrvává na stejné úrovni i nyní, na počátku roku 2024.

Podrobnější analýza ukázala, že vyšší podporu přijímání uprchlíků z Ukrajiny s možností trvale se usadit vyjadřují absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti a ti, kdo se zajímají o situaci na Ukrajině či o situaci okolo uprchlíků z Ukrajiny. Naopak nesouhlas s přijímáním uprchlíků byl zaznamenán mezi lidmi se základním vzděláním a vyučenými bez maturity a mezi lidmi, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako špatnou a jsou nespokojeni se současnou politickou situací.

Graf 3: Postoj k přijetí uprchlíků z Ukrajiny² (%)

- **Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde**
- **Ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu**
- **Ne, neměli bychom přijímat tyto uprchlíky**
- **Neví**

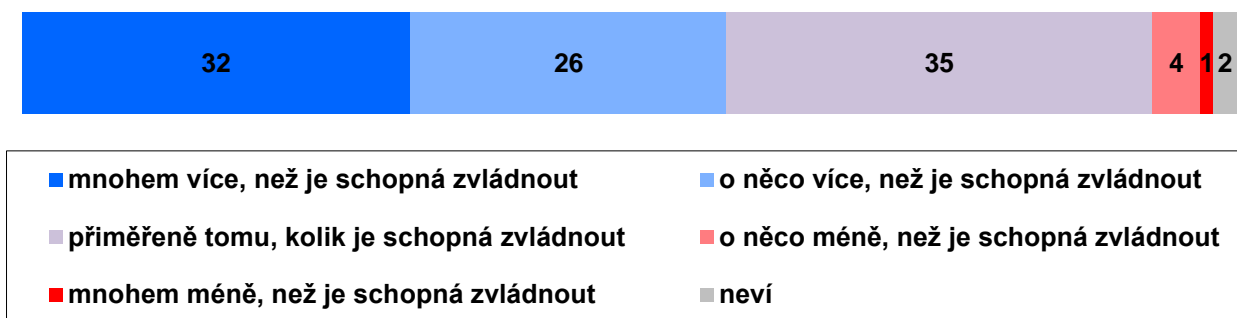
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Zařadili jsme také otázku na vnímanou přiměřenost počtu dosud přijatých uprchlíků z Ukrajiny. Z grafu 4 je zřejmý převládající názor, že jsme uprchlíků přijali více, než je ČR schopna zvládnout (58 %). Téměř třetina (32 %) zastává názor, že jsme přijali mnohem více uprchlíků, než je ČR schopna zvládnout, a více než čtvrtina (26 %) myslí, že jsme uprchlíků z Ukrajiny přijali o něco více, než jsme schopni zvládnout. Další více než třetina (35 %) vnímá situaci jako přiměřenou a 5 % zastává názor, že jsme přijali uprchlíků méně, než by ČR mohla zvládnout.

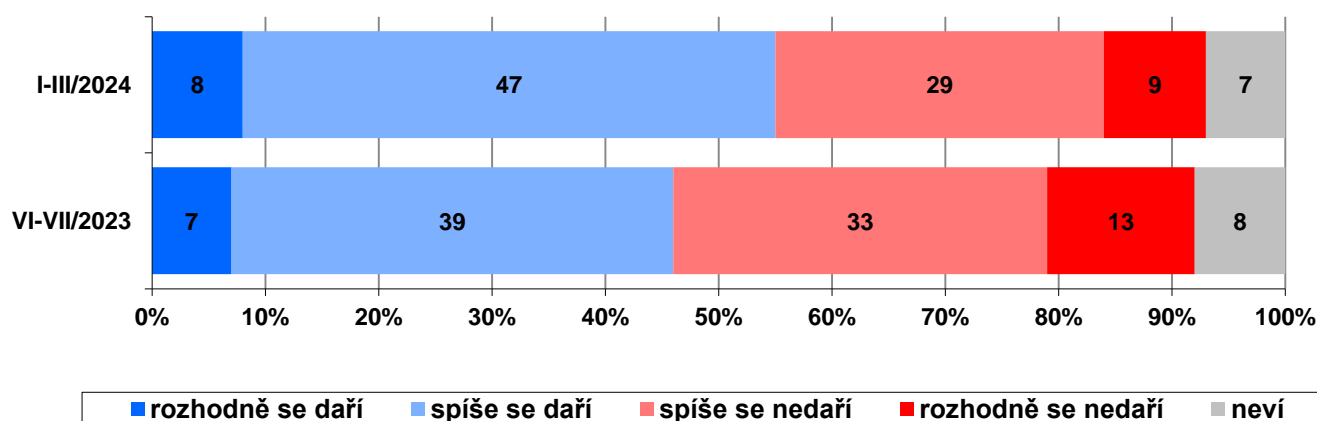
Lidé, kteří mají za to, že jsme přijali mnohem více uprchlíků, než je zvládnutelné, jsou častěji ti se základním vzděláním či střední školou bez maturity, nespokojeni se svým životem, se špatně hodnocenou životní úrovní své domácnosti a nespokojeni s politickou situací. Lidé, kteří mají za to, že je v ČR více uprchlíků z Ukrajiny, než je možné zvládnout, jsou v souladu s tímto vnímáním situace také častěji proti přijímání uprchlíků. Naopak lidé, kteří vnímají množství přijatých uprchlíků jako přiměřené, jsou častěji pro možnost jejich setrvání v zemi nastálo.

² Znění otázky: „Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout uprchlíky z Ukrajiny? Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde, ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu, Ne, neměli bychom přijímat tyto uprchlíky.“

Graf 4: Přiměřenost počtu přijatých uprchlíků z Ukrajiny³ (%)

Graf 5: Nakolik se daří, nebo nedaří začleňování ukrajinských uprchlíků do naší společnosti (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Další ze sady otázek mířila na zhodnocení, nakolik se naší společnosti daří, nebo nedaří začleňování ukrajinských uprchlíků. Výsledky zachycené v grafu 5 ukazují, že aktuálně více než polovina (55 %) má za to, že se začleňování daří, přičemž 8 % říká, že se to daří rozhodně, a podle dalších 47 % se to daří spíše. Téměř dvě pětiny populace (38 %) si ovšem myslí opak, přičemž podle 29 % se začleňování ukrajinských uprchlíků spíše nedaří a podle 9 % se rozhodně nedaří. Dalších 7 % dotázaných se nedokázalo rozhodnout a zvolilo odpověď „nevím“.

Ačkoli v předchozích otázkách nadpoloviční většina respondentů uvedla, že jsme v ČR přijali dle jejich pohledu příliš mnoho uprchlíků, zároveň se ale v meziročním srovnání zvýšil podíl lidí, kteří kladně hodnotí začleňování uprchlíků. V součtu podíl lidí, kteří začleňování mají za zdařilé, narostl od léta 2023 o 9 procentních bodů.

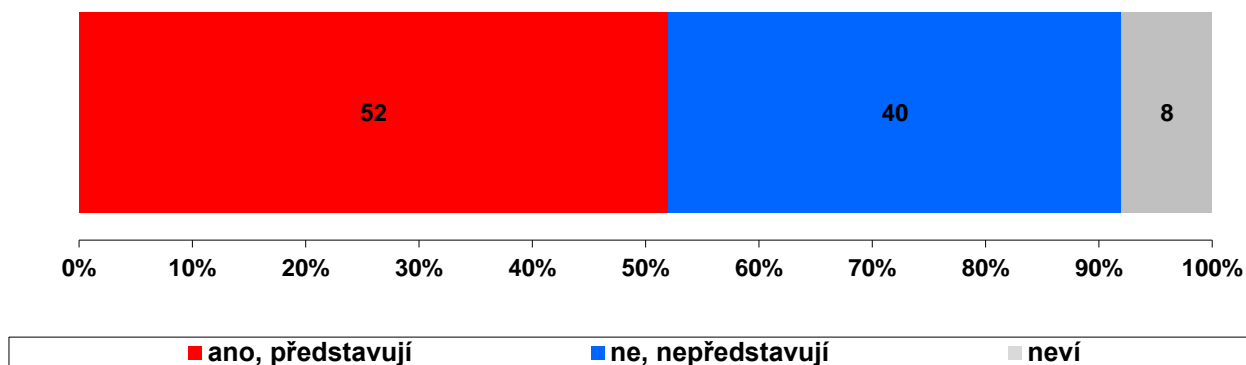
Podrobnější analýza ukázala, že hodnocení zdařilosti začleňování ukrajinských uprchlíků do naší společnosti se zlepšuje spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, s rostoucí spokojeností s osobním

³ Znění otázky: „Domníváte se, že Česká republika dosud přijala ukrajinských uprchlíků: Mnohem více, než je schopná zvládnout; O něco více, než je schopná zvládnout; Přiměřeně tomu, kolik je schopná zvládnout; O něco méně, než je schopná zvládnout; Mnohem méně, než je schopná zvládnout“.

⁴ Znění otázky: „Daří, nebo nedaří se naší společnosti podle Vás začleňovat uprchlíky z Ukrajiny? Rozhodně se daří, spíše se daří, spíše se nedaří, rozhodně se nedaří.“

životem, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zvyšující se spokojeností se současnou politickou situací, s rostoucím zájmem o vývoj situace ukrajinských uprchlíků, a s narůstající vstřícností k přijímání uprchlíků z Ukrajiny s možností trvalého usazení. Příznivější hodnocení se objevuje u lidí, řadících se politickými preferencemi na pravou stranu spektra, dále u obyvatel měst s 20 000 – 49 999 obyvateli, naopak obyvatelé nejmenších sídel do 2 000 obyvatel výrazně častěji nedokáží posoudit situaci a uvedli odpověď „nevím“.

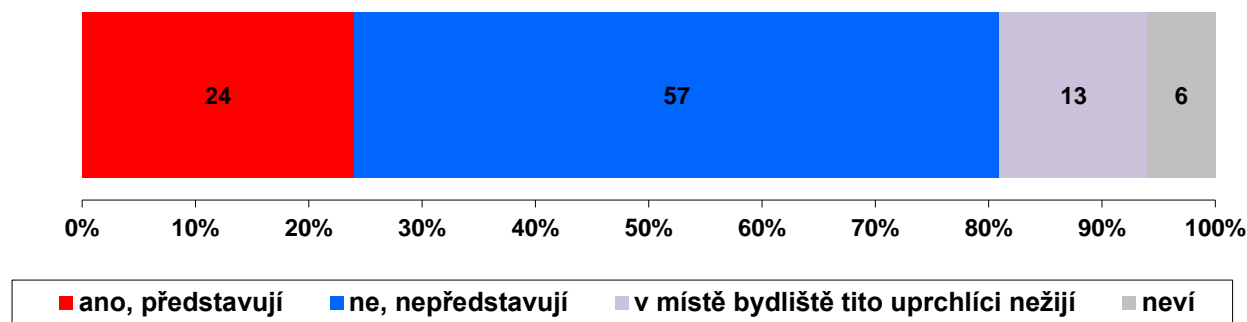
Graf 6: Představují nebo nepředstavují uprchlíci z Ukrajiny problém v celé ČR (%)⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 1. – 11. 3. 2024, 966 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Dle grafu 6 uprchlíci z Ukrajiny představují problém z perspektivy celé ČR podle více než poloviny dotázaných (52 %). Dvě pětiny vnímají situaci opačně, když uvádí, že tito uprchlíci pro celou ČR problém nepředstavují (40 %). Zbývajících 8 % nedokáže situaci posoudit a volí odpověď „nevím“.

Graf 7: Představují nebo nepředstavují uprchlíci z Ukrajiny problém v místě bydliště (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 1. – 11. 3. 2024, 966 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

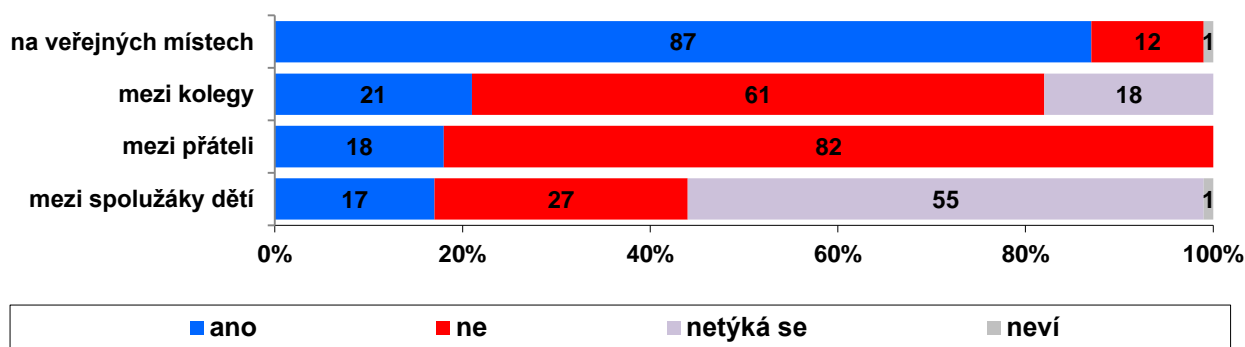
⁵ Znění otázky: „Představují, nebo nepředstavují uprchlíci z Ukrajiny, problém 1) v rámci celé České republiky 2) v místě Vašeho bydliště“
Možnosti odpovědi: ano, představují; ne, nepředstavují.

Z grafu 7 je patrné, že v místě bydliště vnímá uprchlíky z Ukrajiny problematicky výrazně menší část populace, když čtvrtina (24 %) odpovídá, že považuje tyto uprchlíky za problém. Naopak více než polovina populace má za to, že tito uprchlíci v místě jejich bydliště problém nepředstavují (57 %), dalších 13 % uvedlo, že v místě jejich bydliště se s uprchlíky nesetkávají, resp. že zde uprchlíci nežijí, a zbývajících 6 % volí odpověď „nevím“.

V obou případech vnímají uprchlíky z Ukrajiny problematicky častěji lidé, kteří jsou zároveň proti jejich přijímání v ČR natrvalo. Výraznější nesouhlas je u takto přesvědčených lidí ve vztahu celé ČR a podíl nesouhlasu je nižší, pokud se ptáme konkrétně na problematičnost uprchlíků z Ukrajiny v místě bydliště. Více vyhranění jsou vůči uprchlíkům také lidé, kteří v minulých volbách nevyužili svého volebního práva.

Naopak za problém uprchlíky nepovažují ani v rámci celé ČR ani ve svém místě bydliště častěji lidé s vyšším vzděláním, spokojení se životem a se svou životní úrovní a také lidé spokojení s politickou situací. Rovněž pravicově orientovaní voliči nepovažovali uprchlíky z Ukrajiny za problém častěji, přičemž tento vliv je významný v kontextu celé ČR, v případě místa bydliště oslabuje.

Graf 8: Osobní zkušenost s uprchlíky (%)⁶

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 1. – 11. 3. 2024, 966 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 8 zachycuje, v jakých situacích či za jakých okolností se setkáváme s uprchlíky z Ukrajiny. Nejčastějším prostředím, kde vnímáme osobní přítomnost a kontakt s uprchlíky jsou veřejná místa jako obchody, úřady či MHD a další veřejně přístupná místa, tuto odpověď uvedlo 87 % dotázaných.

V bližším kontaktu s lidmi, kteří přišli po konci února 2022 z Ukrajiny, je zhruba pětina populace, kdy nejčastěji jde o kolegy / spolupracovníky (21 %), necelá pětina má tyto uprchlíky mezi svými přáteli (18 %), případně jsou spolužáky dětí (17 %).

Podrobnější analýza ukázala, že na veřejných místech vnímají přítomnost uprchlíků z Ukrajiny častěji lidé mladší 44 let a ekonomicky aktivní, spolu s obyvateli měst s více než 50 000 obyvateli. Lidé, kteří nevnímají setkávání se s uprchlíky na veřejných místech, se také méně často zajímají o situaci těchto uprchlíků.

Mezi přáteli a kolegy mají uprchlíky z Ukrajiny častěji lidé, kteří zároveň souhlasí s možností jejich dlouhodobého setrvání na území ČR a také lidé, kteří se zajímají o vývoj situace uprchlíků. Ti, kteří mají mezi uprchlíky z Ukrajiny přátele, jsou častěji lidé spokojení s politickou situací v ČR a také lidé spokojení se svým životem.

Technické parametry výzkumu

⁶ Znění otázky: „Máte nebo nemáte osobní zkušenost s uprchlíky z Ukrajiny, kteří k nám přišli po začátku války na Ukrajině na konci února 2022: Máte mezi nimi přátele; Máte mezi nimi kolegy/spolupracovníky; Mají mezi nimi Vaše děti spolužáky ve škole; Potkáváte se s nimi na veřejných místech (obchody, úřady, MHD apod.)“ Možnosti odpovědí: Ano; Ne.

Výzkum:	<i>Naše společnost, v24-01</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>26. 1. – 11. 3. 2024</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>966</i>
Počet tazatelů:	<i>77</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM_11m; PM_203; PM_250; PM_240; PM_251; PM_252</i>
Kód zprávy:	<i>pm240411</i>
Zveřejněno dne:	<i>15. dubna 2024</i>
Zpracovali:	<i>Jan Červenka, Monika Kyselá</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.